

עת"א 31047/08/22 - מוראד חדאד נגד הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש צפון, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה

30 אוגוסט 2022

עת"א 31047-08-22 חדאד נ' הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש צפון ואח'

בפני כב' הנשיא רון שפירא

מוראד חדאד ע"י ב"כ עו"ד עביר בכר

עותר

נגד

משיבים

1. הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש צפון
2. מדינת ישראל

פסק דין

הרקע לעתירה וטענות הצדדים בתמצית:

לפני עתירת העותר שהוגשה נגד החלטת המשיב מיום 04.08.22 לפיה נדחתה בקשת העותר לאפשר לו יציאה לחו"ל לצורך השתתפות בטקס סיום לימודי הרפואה של בנו ברומניה ביום 12.09.22.

העותר מרצה מאסר בפועל של 9 חודשים בעבודות שירות החל מיום 01.03.22, אשר הוטל עליו לאחר שהודה בביצוע עבירות של ניסיון לקבל דבר במרמה וזיוף בכוונה לקבל דבר.

העותר טוען כי עד להרשעתו היה אדם נורמטיבי לחלוטין ללא מעורבות בפלילים, נשוי ואב לשני ילדים כאשר הבכור סיים עתה את לימודי הרפואה ברומניה. נטען כי מתוך 161 ימי עבודות שירות שאמור העותר לרצות נותרו לו 47 ימים בלבד וביום הטקס יוותרו כ-26 - 27 ימים לריצוי. נטען כי הוא מתייבץ לריצוי עבודות השירות בצורה סדירה ולא החסיר ולו יום אחד. מבצע את העבודות לשביעות רצון הממונים עליו ואף מעבר לכך. העותר מבקש לצאת את גבולות המדינה אך ורק לצורך השתתפות בטקס הסיום וההשבעה למקצוע הרפואה של בנו הבכור ומדובר ברגע משמעותי עבורו שחיכה לו שנים רבות. בקשתו נדחתה בנימוק שאין מדובר באירוע חריג ובלתי צפוי או יוצא דופן. נטען כי בהחלטת המשיב נפלה טעות בתאריך תחילת ריצוי עבודות השירות. נטען כי העותר ריצה 70% מהעונש שהוטל עליו ושגה המשיב משהחליט לא לראות בנסיבותיו את טקס סיום לימודי הרפואה של בנו הבכור של העותר כאירוע בלתי צפוי ואף הומניטארי. נטען כי לא נלקחו בחשבון השיקולים הרלוונטיים וקיימים נתונים שמאפשרים חריגה מהכלל לפיו לא תותר יציאת עובד שירות לחו"ל. מדובר בטקס שאין לעותר שליטה על קביעת מועדו ולעותר צורך כהורה לקחת חלק ביום חשוב שכזה. נטען כי בכוונת העותר להמשיך ולהתייבץ לריצוי יתרת עבודות השירות ומבוקשת יציאה ממוקדת לצורך הטקס כאשר מדובר בנסיעה שלעותר אין כל שליטה עליה או על מועדה. מדובר באירוע חד פעמי שלא ישנה והיעדרות של מספר ימים. נטען כי לא נשקלה תרומת היציאה לחו"ל לסיכויי השיקום, העובדה שאין חשש להימלטות מריצוי יתרת העונש והיתרה הקצרה שנותרה לריצוי. כן נטען כי לא נשקלה התנהלותו החיובית של העותר בריצוי עבודות השירות.

המשיב טוען כי החלטתו שלא לאשר את יציאתו של העותר מן הארץ היא החלטה המסורה לשיקול דעתו ומצויה בתוך מתחם הסבירות ולכן יש לדחות את העתירה. נטען כי הטלת מאסר בעבודות שירות אינה זכות מוקנית לאסיר ועל האסיר המבקש לרצות מאסרו בעבודות שירות לקבל על שכמו את עול האחריות הנלווה למסלול ענישתי מיוחד זה המהווה חלופת מאסר. דינו כדין אסיר על המשמעות הנלווה לכך. כן נטען כי ביהמ"ש אינו מחליף את שיקול דעתו בשיקול דעת הגוף המנהלי אשר קיבל החלטה סבירה אשר בסמכותו לקבל, אלא אם נפל פגם מהותי ושורשי בהחלטה בדגש על חוסר סבירות קיצוני. נטען כי העילה בגינה העותר מבקש לצאת מגבולות הארץ מקורה בנחלת רבים ואין מדובר באירוע העולה כדי מתן היתר חריג ליציאה מהארץ. נטען כי המקרה אינו נכנס בגדר אותם המקרים ההומניטאריים המיוחדים או דחופים בהתאם לאמות המידה הקבועות ליציאה לחוץ לארץ, זאת לאור סעיף 51ח' לחוק העונשין הקובע כי עובד שירות לא יצא מהארץ במהלך עבודת תקופת השירות אלא באישור ממונה ולאור הנוהל העוסק במניעת יציאה מהארץ לעובדי שירות וטיפול בבקשות חריגות לצאת את הארץ. נטען כי עונש מאסר בעבודות שירות הינו עונש מאסר ויש לרצותו ברציפות. נטען כי במקרה זה אין מדובר בנסיעה שלא ניתן לדחותה והיה על האסיר לצפות זאת ולא להסתמך על מתן אישור זה או אחר. כן נטען כי מדובר על שהות ממושכת בחו"ל אשר תפגע ברציפות ביצוע עבודות השירות וכי לא ברור כיצד הנסיעה מסייעת לשיקום האסיר. נטען כי היציאה לחו"ל תפגע ברציפות עבודות השירות וכי אין מדובר במקרה הומניטארי המצדיק זאת.

דין והכרעה:

לאחר שבחנתי את טענות הצדדים ואת המסמכים שהוצגו לעיוני הגעתי למסקנה כי יש מקום, בנסיבות המיוחדות של המקרה ותוך התייחסות לנתוני העותר ולאופן ריצוי העונש על ידו, לקבל את העתירה ולהתערב בהחלטת המשיב.

במסגרת רע"ב 8220/19 **מדינת ישראל נ' מרואן הישאם** (13.07.2020) צוין כי בשנת 2012 נחקק סעיף 51ח' לחוק העונשין, התשל"ז - 1977, בגדרו נקבע כי אדם המרצה עונש מאסר בדרך של עבודת שירות אינו רשאי לצאת מן הארץ במהלך תקופת עבודת השירות, אלא באישור הממונה על עבודת שירות. במסגרת פסק הדין דן ביהמ"ש העליון בפרשנות הראויה לאיסור הקבוע בסעיף זה ומהם השיקולים הצריכים להנחות את הממונה על עבודת שירות בעת הפעלת סמכותו לחרוג מאיסור זה. נראה כי במקרה זה לא נשקלו כל השיקולים הרלוונטיים בהתאם לדין ולפסיקה ולכן נפל בהחלטה פגם המצדיק התערבות.

כפי שצוין ברע"ב 8220/19 הנ"ל, אכן, כפי שטען המשיב, הכלל הוא כי קיים איסור מפורש על יציאה מהארץ לעובדי שירות במהלך תקופת ריצוי עונשם. החשש העיקרי הוא כי האסיר לא ישוב לארץ לריצוי יתרת עונשו או ישוב באיחור ותיפגע רציפות ריצוי העונש. כמו כן, עובד השירות הינו עדיין בגדר אסיר המרצה את עונשו ואינו יכול לצאת לחופשה או להיעדר כרצונו. עם זאת, במסגרת סעיף 51ח' לחוק העונשין ניתנה לממונה הסמכות לחרוג מהכלל ולהתיר לעובד שירות לצאת מהארץ לפי שיקול דעתו ובהתחשב בנסיבות. בהמשך עודכן גם נוהל היציאה מהארץ ונקבע כי במקרים חריגים רשאי הממונה לשיקול מתן אישור יציאה מהארץ לזמן מוקצב. כפי שקבע ביהמ"ש העליון, האפשרות לחרוג מהכלל שמורה למקרים חריגים בלבד. אסיר המרצה עונשו בדרך של עבודות שירות דינו כמי שמבצע עונש מאסר בפועל. הוא אינו בן חורין לעשות ככל העולה על רוחו והוא מצוי תחת הגבלות על חירותו במשך כל תקופת המאסר. יישום ההגבלה על יציאה מגבולות הארץ בהתאם להוראות הדין הוא בגדר הדרוש באופן מידתי, על פי חוק, על מנת להגשים את התכליות הראויות אשר לשמן הוטל על עובד השירות עונש המאסר והוגבלה חירותו. חריגה מאיסור היציאה

מהארץ תיתכן רק במקרים חריגים ובהתאם לשיקול דעתו של הממונה. ביהמ"ש העליון קבע, לאחר עיון בדברי ההסבר שנלוו לתיקון לחוק, כי סמכות הממונה לחרוג מן הכלל ולאשר יציאה מן הארץ של עובד שירות שמורה למקרים מיוחדים וחריגים, שבהם הוא סבור כי לא מתקיים החשש שעובד השירות יפר את תנאי עבודת השירות או ימלט מריצוי עונשו.

ביהמ"ש העליון פירט במסגרת פסק דינו הנ"ל את השיקולים שיש להביא בחשבון, לרבות נחיצותה ודחיפותה של היציאה מהארץ במהלך תקופת ריצוי עבודת השירות - כלומר, האם ניתן לדחות את הנסיעה לחו"ל מבלי שייגרם נזק משמעותי והאם קיים הכרח שעובד השירות יסע בעצמו; משך הזמן בו מבקש עובד השירות לצאת מהארץ; תרומתה הצפויה של היציאה לחו"ל לסיכויי השיקום של עובד השירות; האם קיים חשש שעובד השירות ימלט מריצוי יתרת עונשו או ישוב באיחור - בתוך כך ראוי לתת משקל ליתרת העונש שנותר לריצוי ולנסיבות אחרות אשר עשויות להשפיע על התמריץ להימלט מהארץ; האם יציאתו של עובד השירות מהארץ צפויה לפגוע ברציפות עבודת השירות; אורכה של תקופת המאסר שנגזרה על עובד השירות; והתנהלותו של עובד השירות בריצוי עבודותיו עד למועד הבקשה. אין מדובר ברשימה ממצה של שיקולים ויש לשקול את הנסיבות הפרטניות של המבקשים.

במקרה שבפני סבורני כי המשיב לא בחן את כל השיקולים הרלוונטיים ולא נתן להם את המשקל הראוי בעת מתן ההחלטה. על כן נראה כי נפל בהחלטה פגם המצדיק התערבות ומדובר במקרה המצדיק התערבות בשיקול דעתו של המשיב.

ראשית, בהחלטה צוין כי העותר חתם על מסמך הכללים וההנחיות לעובד השירות ביום 01.07.22 והדבר מעיד על כך שיתכן שבעת מתן ההחלטה לא ניתנה תשומת הלב לכך שהעותר החל בריצוי עבודת השירות כבר בתחילת חודש מרץ ולא בחודש יולי 2022. שנית, המשיב מציין בהחלטתו כי תקופת עבודת השירות צריכה להתבצע ברציפות וכי אישור יציאה יינתן במקרים חריגים, הומניטאריים ויוצאי דופן כדוגמת אירוע שאינו תלוי בעובד השירות ולא תוכנן על ידו והוא בבחינת בלתי צפוי. על רקע זה הוחלט כי אין מדובר בבקשה הומניטארית יוצאת דופן. המשיב אף מפנה לפסק הדין שניתן ברע"ב 8220/19, אך אינו מתייחס לשיקולים הרלוונטיים שפורטו בפסק דין זה, ובמיוחד בסעיפים 39 - 40 לפסק הדין.

ברע"ב 8220/19 הנ"ל נקבע כי השיקולים שיש לשקול, בין היתר, הם נחיצותה ודחיפותה של היציאה מהארץ במהלך תקופת ריצוי עבודת השירות, כלומר, האם ניתן לדחות את הנסיעה מבלי שייגרם נזק משמעותי והאם קיים הכרח שעובד השירות יסע בעצמו. בענייננו מדובר באירוע שמועד קיומו נקבע ע"י גורם חיצוני ואין לעותר או מי מטעמו יכולת להתערב במועד שנקבע או לדחותו. כמו כן, הנזק שייגרם הוא היעדרות מאירוע משפחתי חשוב, שיש להניח שהעותר ונמשפחתו חיכו וציפו לו במשך שנים וכי הציפיה של משפחתו הקרובה שהעותר ישתתף באירוע זה; שיקול נוסף שיש לבחון אותו הוא משך הזמן בו מבקש עובד השירות לצאת מהארץ. במקרה זה העותר מבקש לצאת לימים ספורים והיעדרות קצרה, רק לשם השתתפות בטקס וזמן הטיסה הדרוש לשם כך; באשר לחשש שעובד השירות ימלט מריצוי יתרת עונשו או ישוב באיחור נראה כי גם בעניין זה אין חשש, הן לאור התנהלותו במהלך ניהול התיק הפלילי, העדר עבר פלילי אחר (מעבר לזה בגינו הוא מרצה את עונשו כעת) וריצוי מרבית תקופת המאסר בעבודת שירות. בנסיבות אלו, אין תמריץ לעותר להימלט מריצוי יתרת המאסר בעבודת שירות, שהינה קצרה; באשר לשיקול בדבר תפקודו של האסיר בעת ריצוי עבודת השירות - במקרה דנן מדובר בעותר שתפקודו חיובי ואיננו נעדר מעבודת השירות כלל. מכתב מנהלת

המעסיקה במקום עבודות השירות מעיד על כך שהעותר אף משקיע במקום עבודות השירות מעבר למצופה ויותר מאסירים אחרים שריצו עבודות שירות באותו מקום. במקרה זה אף אין מדובר בפגיעה מהותית ברצף ריצוי עבודות השירות שכן העותר ריצה את מרבית עבודות השירות ברצף ללא היעדרויות ונותרו לו ימים מעטים לסיום ריצוי העונש. העותר אף מבטיח להיעדר מינימום ימים הדרושים להשתתפות בטקס. כפי שעולה מהמסמכים העותר אף עבר תאונת דרכים בעת ריצוי עבודות השירות ולא לקח חופשת מחלה, כדי לא להיעדר מעבודות השירות, למרות שהיה באפשרותו לעשות כן.

כאמור, העותר מבקש היעדרות ממוקדת לצורך השתתפות בטקס סיום לימודי הרפואה של בנו. מדובר באירוע חשוב בחיי משפחתו של העותר ובנסיבות אלה, כאשר מדובר בעותר שריצה את מרבית העונש ברציפות ללא היעדרויות והתנהלותו תקינה ואף הרבה מעבר לכך, וכאשר מדובר באדם כבן 50 ללא עבר פלילי קודם, ולאור המפורט בנוגע לכל הקריטריונים לעיל, אשר נקבעו בפסיקה, סבורני כי מדובר באירוע חריג שבו ניתן לאשר היעדרות ויציאה לחו"ל למספר ימים. במקרה זה נראה גם כי העותר ישוב ויסיים לרצות את עונשו באופן שלא יפגע ברציפות ריצוי העונש.

אשר על כן, לאור המפורט לעיל, העתירה מתקבלת. העותר יהיה רשאי להפסקה בעבודות השירות ויציאה מהארץ לצורך השתתפות בטקס סיום הלימודים של בנו מיום 09.09.22 ועד ליום 14.09.22, זאת בכפוף להפקדת סכום של ₪ 15,000 בקופת בית המשפט המחוזי בחיפה, לצורך הבטחת חזרתו לארץ והמשך ביצוע עבודות השירות.

המזכירות תעביר בדחיפות עותק לב"כ הצדדים ולעותר באמצעות שב"ס.

ניתן היום, ג' אלול תשפ"ב, 30 אוגוסט 2022, בהעדר הצדדים.

רון שפירא, נשיא